

Indenrigsministeren ad interim:

Zeg skal give den ærede Ordsfører Ret i, at i § 3 ere de 3 sidste Ord „uden Godseierens Samtykke“ ikke nødvendige; de kunne godt gaae ud, og hvis Paragraphen skulde blive vedtagen, som den er foreslaaet i Udkastet, vil jeg ogsaa senere foreslaae, at disse Ord udgaae. Zeg har derimod ikke kunnet blive overbevist ved de Bemærkninger, der af Udvalgets Fleertal ere fremførte i Betænkningen om, at Bestemmelsen i sig selv skulde være urigtig. Zeg skal i saa Henseende henholde mig til, hvad jeg ved Sagens tidligere Behandling her i Salen har anført. Uigesaalidt kan jeg sjonne, at det er nødvendigt at give hderligere i det Enkelte gaaende Bestemmelser om dette Forholds Ordning. Det er paa ingen Maade usædvanligt, at en Kvinde sidder i visse Eiendomsforhold, at hun gifter sig, og at der derved indtræder en Forandring i hendes Stilling. De samme Forandringer vilde naturligvis indtræde, naar en Enke i nærværende Forhold gifter sig. Zeg kan navnlig ikke lægge Vægt paa den Betragtning, at der derved skulde paahyrdes Godseieren en Person, som han ikke kender. Det ligger jo allerede i Fæsteforholdets Natur, at Godseieren ikke har nogen Sikkerhed i denne Henseende. Naar efter Lovgivningen Bonden kan gifte sig og gifte sig oftere og hans Enke har Ret til at bruge Gaarden, er det jo klart som Dagen, at det allerede ligger i Forholdenes Natur, at Godseieren maa kunne faae En til at forestaae Gaardens Brug, som er ham ubekendt. Heller ikke sjonner jeg, at det kan være ham væsentlig forskjelligt, som allerede bemærket af det ærede Mindretal, om det er Enken selv ved en Karl, eller om det er Enkens Mand, der forestaaer Gaardens Drift, og at dette kan have nogen særlig Interesse for ham. Derimod anseer jeg, det for meget vigtigt, at et saa betydningsfuldt Forhold som Egtteskabet maa kunne indgaaes af Enken, uden at hendes hele Rettsforhold derved forrykkes. I saa Henseende maa jeg altsaa samstemme med det ærede Mindretal. Men dette gaaer imidlertid ikke saa lidt videre i sit Forslag. For det Første udvider det det i Paragraphen foreslaaede til at gjælde for allerede afsluttede Contracter. I den Henseende

maa jeg paa det Bestemteste modsætte mig Forslaget. De indgaaede Contracter ere indgaaede under visse bestemte Forudsætninger, saavel fra Godseierens som fra Bondens Side. Nu at forandre disse Forudsætninger og gennem Bestemmelserne i denne Paragraph at give Fæstet en større Varighed, end den, hvorpaa der fra begge Sider kunde regnes, vil jeg ansee for uretfærdigt. Det vilde være at omstyrte indgaaede Contracter til Bedste for den ene Part, og det troer jeg paa ingen Maade kan svares. En ganske anden Sag er det, at disse Bestemmelser blive gjældende ved nye Contracters Afslutning, hvor altsaa begge Parter kjende de Betingelser, under hvilke de indlade sig paa at afslutte saadanne Contracter, hvor altsaa ogsaa Godseieren veed, at han afslutter Fæstecontracten under Herredømmet af de Bestemmelser, som indeholdes i dette Udkasts § 3. Det ærede Mindretals Forslag har ikke alene den Betydning, som af Mindretallet selv er fremhævet, men tillige en anden, som ikke er fremhævet af det. Der staaer nemlig i Lovudkastet, at det er Fæste-Gaardmandens Enke, men det ærede Mindretal foreslaaer en Fæsters Enke. Det vil altsaa blive udvidet til ikke alene at gjælde Gaarde, men ogsaa Huse. Ogsaa i denne Henseende finder jeg det af det ærede Mindretal foreslaaede utilråadeligt. Zeg skal tilføie, at jeg anseer det for saa klart, at man ikke bør forandre de Betingelser, hvorefter de nu bestaaende Contracter ere indgaaede, at hvilken som helst Forandring der vil blive gjort i en saadan Retning, vil jeg ikke see mig istand til at modtage. Foraauidt det ærede Mindretal har foreslaaet en ny § 8, maa jeg fravaade den. Zeg finder ikke, at der er Anledning til at gaae ind paa denne Paragraph. Zeg tilstaaer, at jeg har ikke Loven ved Haanden, men den Bestemmelse, hvortil den sidste ærede Tale sigtede, kan dog vist ikke komme til Anvendelse paa de Forhold, der herunder ere omhandlede. Det er paa ingen Maade formeent Fæstet at fratæde, men det, han ikke kan være berettiget til, er efter sit eget Tylke og Forgodtbefindende at gaae paa Afstægt. Det er Noget, som jeg ikke troer er tilstedeligt. Zeg veed iøvrigt ikke, om denne Gaaden paa Afstægt i og for sig er Noget, som